

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет № 6**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**з навчальної дисципліни «Доктрини міжнародного приватного права»
вибіркових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти**

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 протокол від 25.08.2023 р. №7

Розробники:

1. доцент кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук Антол Ірина Вячеславівна.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри цивільного права № 1, начальник науково-дослідницького сектору Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, доцент Ісаєв Арсен Миколайович;
2. Учений секретар секретаріату Вченої ради, доктор юридичних наук, доцент Невядовський Владислав Олегович.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1. Проблемні аспекти визначення загальних положень міжнародного приватного права.	28	6	-	6	-	16	
Тема № 2. Доктрина права про колізійну норму.	28	6	-	6	-	16	
Тема № 3. Джерела міжнародного приватного права.	28	6	-	6	-	16	
Тема № 4. Суб'єкти міжнародного приватного права.	36	6	-	8	-	22	
Всього за семестр № 3:	120	24	-	26	-	70	Екзамен

**1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1. Проблемні аспекти визначення загальних положень міжнародного приватного права.	30	2		2	-	26	
Тема № 2. Доктрина права про колізійну норму.	30	2		2	-	26	
Тема № 3. Джерела міжнародного приватного права.	30	2		2	-	26	
Тема № 4. Суб'єкти міжнародного приватного права.	30	-		-	-	30	
Всього за семестр № 3:	120	6		6	-	108	Екзамен

Методичні вказівки до практичних занять
Тема № 1. Проблемні аспекти визначення загальних положень
міжнародного приватного права

Практичне заняття: Проблемні аспекти визначення загальних положень міжнародного приватного права.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на практичному занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 6 годин

Заочна форма навчання – 2 години

Навчальні питання:

1. Природа відносин міжнародного приватного права.
2. Іноземний елемент та його види.
3. Методи міжнародного приватного права.
4. Поняття міжнародного приватного права.
5. Місце міжнародного приватного права серед інших галузей права. Співвідношення міжнародного приватного права та міжнародного публічного права.
6. Система міжнародного приватного права.
7. Порівняльне правознавство та міжнародне приватне право.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми.

1. Природа відносин міжнародного приватного права.

При вивченні даного питання необхідно звернути увагу на характерні риси відносин у сфері міжнародного приватного права. Варто звернути увагу на поняття відносин міжнародного приватного права.

2. Іноземний елемент та його види.

При вивченні даного питання необхідно звернути увагу на поняття іноземного елементу та на класифікацію іноземного елементу за видами. Потрібно окремо розглянути суб'єкт, об'єкт і юридичний факт як окремі види іноземного елементу.

3. Методи міжнародного приватного права.

Розкрити суть методів міжнародного приватного права та надати визначення методу міжнародного приватного права в цілому. Надати правову характеристику колізійному та матеріально-правовому методів.

4. Поняття міжнародного приватного права.

Надати визначення поняття міжнародного приватного права як галузі права, науки та навчальної дисципліни та назвати його характерні риси як об'єкта права.

5. Місце міжнародного приватного права серед інших галузей

права. Співвідношення міжнародного приватного права та міжнародного публічного права.

Варто звернути увагу на поняття міжнародного приватного права та визначення його місця в системі = права. Необхідно з'ясувати, міжнародне приватне право є підгалуззю іншої галуззі права, самостійною галуззю права чи цивільно-правовим інститутом та навести відповідні аргументи. Порівняти міжнародне публічне та міжнародне приватне право.

6. Система міжнародного приватного права.

При вивченні цього питання необхідно охарактеризувати систему міжнародного приватного права як навчальної дисципліни (Загальної та Особливої частини) та як науки.

7. Порівняльне правознавство та міжнародне приватне право.

Необхідно звернути увагу на важливість використання порівняльного методу при вивченні навчальної дисципліни міжнародного приватного права. Потрібно розглянути можливість застосування порівняльного правознавства для виявлення позитивного та негативного досвідів при вивченні актуальних питань міжнародного приватного права.

Додаткові питання:

1. Природа відносин міжнародного приватного права.
2. Іноземний елемент та його види.
3. Ознаки предмету міжнародного приватного права та підходи до його визначення.
4. Поняття міжнародного приватного права як галузі права, галузі законодавства та учбової дисципліни, співвідношення вказаних понять.
5. Система міжнародного приватного права як учбової дисципліни. Загальна характеристика методів МПП.
6. Загальне розуміння колізії та сфера виникнення колізії законів.
7. Поняття та форми колізійного методу.
8. Матеріально-правовий метод.
9. Співвідношення міжнародного публічного та міжнародного приватного права.

Теми рефератів:

1. Природа відносин міжнародного приватного права.
2. Зв'язок порівняльного правознавства та міжнародного приватного права.

Література:

1. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
2. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.

3. Фединяк Г.С. Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право. Підручник.-К.: Алерта, 2017.-504с.
4. Фединяк Г.С. Міжнародне приватне право: [підруч.]. – [5-е вид. перероб. і допов.]. – К.:Атіка, 2012. – 532 с.
5. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред.. А.С. Довгерта та В.І. Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.
6. Осика С.Г., Коновалов В.В. Вирішення спорів у Світовій організації торгівлі / С.Г. Осика, В.В. Коновалов; Київ, нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2011. — 280 с. — (Серія «Система Світової організації торгівлі як основа регулювання глобальних торговельних процесів»)
7. Міжнародний цивільний процес України: навчальний посібник ; практикум / за заг. ред. д.ю.н., проф. С. Я. Фурси.- Київ: Фурса С. Я., 2010.- 328 с.
8. Цивільне право. Особлива частина: навчальний посібник/О.Є. Аврамова, Е.В. Вакулович, А.С. Горбенко, В.Ю. Євко, В.Г. Жорнокуй, Ю.М. Жорнокуй, С.А.Загородній, О.Л. Зайцев, Т.С. Кириченко, Л.В. Красицька, В.А. Кройтор, О.Є. Кухарєв, О.В. Мороз, О.В. Піхурець, А.С. Сліпченко, С.О. Сліпченко, І.І. Сядриста, М.А. Тіхонова, Ю.І. Чалий, О.Р. Шишка, С.В. Ясечко; за заг. Ред. Ю.М. Жорнокуя, О.Є. Кухарєва; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ – Харків: ХНУВС, 2023. С.420с.

Тема № 2. Доктрина права про колізійну норму

Практичне заняття: Доктрина права про колізійну норму.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на практичному занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 6 годин

Заочна форма навчання – 2 години

Навчальні питання:

1. Загальне розуміння колізії та сфера виникнення колізії законів.
2. Поняття колізійної норми та колізійного права.
3. Будова колізійної норми. Види колізійних норм та їх союзи.
4. Основні типи колізійних прив'язок.
5. Гнучкі колізійні принципи.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми.

1. Загальне розуміння колізії та сфера виникнення колізії законів.
Охарактеризувати колізію законів та надати визначення колізії.
2. Загальне розуміння колізії та сфера виникнення колізії законів.

Необхідно надати визначення колізії, колізійної норми та колізійного права та охарактеризувати їх.

3. Будова колізійної норми. Види колізійних норм та їх союзи.

Надати визначення обсягу та прив'язки колізійної норми. Знати класифікацію колізійних норм у залежності від особливостей колізійних прив'язок, джерел виникнення, дії у часі та просторі.

4. Основні типи колізійних прив'язок.

Необхідно охарактеризувати основні типи колізійних прив'язок із зазначенням прикладів та зазначенням сфер міжнародного права, де вони переважно застосовуються.

5. Гнучкі колізійні принципи.

Потрібно звернути увагу на норми вітчизняного законодавства, де закріплено принцип найбільш тісного зв'язку та надати характеристику цьому принципу.

Додаткові питання:

1. Загальне розуміння колізії. Сфера виникнення колізії законів.

2. Поняття колізійної норми та колізійного права.

3. Співвідношення колізійної норми та інших відсильних правових норм.

4. Будова колізійної норми.

5. Основні положення про види формул прикріплення, види колізійних норм та їх союзи.

6. Поняття та вирішення диспозитивних, імперативних та відносно імперативних колізійних норм.

7. Сфера існування та межі застосування міжнародних та міжобласних колізійних норм.

8. Колізійні норми, що містять відсилання до права якої-небудь країни, та колізійні норми, що відсилають до положень міжнародних договорів.

9. Уніфіковані колізійні норми, форми та значення уніфікації у міжнародному приватному праві.

10. Національно-правові та міжнародно-правові колізійні норми. Гнучкі колізійні приписи.

11. Основні типи колізійних прив'язок.

Теми рефератів:

1. Поняття та будова колізійної норми.

2. Основні типи колізійних прив'язок у міжнародному приватному праві.

Література:

9. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.

10. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.

11. Фединяк Г.С. Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право.

Підручник.-К.: Алерта, 2017.-504с.

12. Фединяк Г.С. Міжнародне приватне право: [підруч.]. – [5-е вид. перероб. і допов.]. – К.:Атіка, 2012. – 532 с.

13. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред.. А.С. Довгєрта та В.І. Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.

14. Оси́ка С.Г., Коно́валов В.В. Вирішення спорів у Світовій організації торгівлі / С.Г. Оси́ка, В.В. Коно́валов; Київ, нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2011. — 280 с. — (Серія «Система Світової організації торгівлі як основа регулювання глобальних торговельних процесів»)

15. Міжнародний цивільний процес України: навчальний посібник ; практикум / за заг. ред. д.ю.н., проф. С. Я. Фурси.- Київ: Фурса С. Я., 2010.- 328 с.

16. Цивільне право. Особлива частина: навчальний посібник/О.Є. Аврамова, Е.В. Вакулович, А.С. Горбенко, В.Ю. Євко, В.Г. Жорнокуй, Ю.М. Жорнокуй, С.А.Загородній, О.Л. Зайцев, Т.С. Кириченко, Л.В. Красицька, В.А. Кройтор, О.Є. Кухарєв, О.В. Мороз, О.В. Піхурець, А.С. Сліпченко, С.О. Сліпченко, І.І. Сядриста, М.А. Тіхонова, Ю.І. Чалий, О.Р. Шишка, С.В. Ясечко; за заг. Ред. Ю.М. Жорнокуя, О.Є. Кухарєва; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ – Харків: ХНУВС, 2023. С.420с.

Тема № 3. Джерела міжнародного приватного права

Практичне заняття: Джерела міжнародного приватного права.

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на практичному занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 6 годин

Заочна форма навчання – 2 години

Навчальні питання:

1. Загальні положення про джерела міжнародного приватного права.
2. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права.
3. Міжнародний договір і звичай як джерела міжнародного приватного права.
4. Судова та арбітражна практика і правова доктрина як джерела міжнародного приватного права.
5. Міжнародні уніфіковані торгові терміни „Інкотермс” як джерело міжнародного приватного права.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми.

1. Загальні положення про джерела міжнародного приватного права.

При вивченні даного питання необхідно навести класифікацію джерел міжнародного приватного права. Особливу увагу приділити поняттю джерела права в цілому.

2. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права.

Назвати основні нормативно-правові акти законодавства, що є джерелами міжнародного приватного права. Акцентувати увагу на класифікацію нормативно-правових актів, що створюють систему джерел міжнародного приватного права.

3. Міжнародний договір і звичай як джерела міжнародного приватного права.

Необхідно надати юридичну характеристику міжнародного договору та звичаю, як джерел міжнародного приватного права. Потрібно надати класифікацію міжнародних договорів за видами. Назвати основні міжнародні договори у сфері МПП, учасниками яких є Україна.

4. Судова та арбітражна практика і правова доктрина як джерела міжнародного приватного права.

Надати юридичну характеристику судовій та арбітражній практиці як джерелам міжнародного приватного права. Надати відповідь чи можна вважати судову та арбітражну практику джерелом права в Україні. Аргументувати свою точку зору.

5. Міжнародні уніфіковані торгові терміни „Інкотермс” як джерело міжнародного приватного права.

Надати юридичну характеристику Міжнародним уніфікованим торговим термінам „Інкотермс” як джерелу міжнародного приватного права. Охарактеризувати окремі групи термінів «Інкотермс». Надати характеристику окремим термінам «Інкотермс».

Додаткові питання:

1. Загальна характеристика джерел міжнародного приватного права.
2. Загальні положення про джерела та види джерел міжнародного приватного права.
4. Система джерел міжнародного приватного права країн світу.
5. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права.
6. Міжнародний договір як джерело міжнародного приватного права.
7. Міжнародний звичай як джерело міжнародного приватного права та звичай ділового обороту у правовій системі України.
8. Підстави та випадки застосування звичаїв до регулювання приватноправових відносин, ускладнених наявністю іноземного елемента.
9. Судова та арбітражна практика як джерело міжнародного приватного права. Правова доктрина як джерело міжнародного приватного права.
10. Міжнародні уніфіковані торгові терміни “Інкотермс” як джерело міжнародного приватного права.

Теми рефератів:

1. Загальна характеристика джерел міжнародного приватного права.
2. Застосування норми звичаю в міжнародному приватному праві.
3. Відмінність між міжнародними договорами, угодами та конвенціями.

Література:

17. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
18. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
19. Фединяк Г.С. Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право. Підручник.-К.: Алерта, 2017.-504с.
20. Фединяк Г.С. Міжнародне приватне право: [підруч.]. – [5-е вид. перероб. і допов.]. – К.:Атіка, 2012. – 532 с.
21. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред.. А.С. Довгерта та В.І. Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.
22. Осика С.Г., Коновалов В.В. Вирішення спорів у Світовій організації торгівлі / С.Г. Осика, В.В. Коновалов; Київ, нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2011. — 280 с. — (Серія «Система Світової організації торгівлі як основа регулювання глобальних торговельних процесів»)
23. Міжнародний цивільний процес України: навчальний посібник ; практикум / за заг. ред. д.ю.н., проф. С. Я. Фурси.- Київ: Фурса С. Я., 2010.- 328 с.
24. Цивільне право. Особлива частина: навчальний посібник/О.Є. Аврамова, Е.В. Вакулович, А.С. Горбенко, В.Ю. Євко, В.Г. Жорнокуй, Ю.М. Жорнокуй, С.А.Загородній, О.Л. Зайцев, Т.С. Кириченко, Л.В. Красицька, В.А. Кройтор, О.Є. Кухарєв, О.В. Мороз, О.В. Піхурець, А.С. Сліпченко, С.О. Сліпченко, І.І. Сядриста, М.А. Тіхонова, Ю.І. Чалий, О.Р. Шишка, С.В. Ясечко; за заг. Ред. Ю.М. Жорнокуя, О.Є. Кухарєва; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ – Харків: ХНУВС, 2023. С.420с.

Тема № 4. Суб'єкти міжнародного приватного права**Практичне заняття: Суб'єкти міжнародного приватного права**

Навчальна мета заняття: освоєння, поглиблення та розширення знань відповідно до тематики заняття та питань, що запропоновані до розгляду на практичному занятті і рекомендованих до вивчення під час самостійної підготовки, підготовки цільових виступів та рефератів.

Кількість годин:

Денна форма навчання – 8 годин

Заочна форма навчання – 0 годин

Навчальні питання:

1. Види правових режимів. Правила визначення право- та дієздатності іноземців.
2. Правове становище іноземців та осіб без громадянства на території України.
3. Правове становище іноземних юридичних осіб. Поняття особистого закону (статуту).
4. Правове становище держави як суб'єкта міжнародного приватного права.

Методичні вказівки до кожного навчального питання теми.

1. Види правових режимів. Правила визначення право- та дієздатності іноземців.

Необхідно проаналізувати класифікацію правових режимів за видами. Пояснити сутність підпорядкування іноземного елементу одночасно двом правопорядкам. Визначити цивільну правоздатність та дієздатність іноземців.

2. Правове становище іноземців та осіб без громадянства на території України.

Під час розгляду даного питання необхідно звернути увагу на поняття громадянства та колізійні питання громадянства. Також необхідно надати визначення громадянства за українським законодавством та надати характеристику іноземцям, як суб'єктам міжнародного приватного права.

1. Правове становище іноземних юридичних осіб. Поняття особистого закону (статуту).

Необхідно надати визначення іноземної юридичної особи, особистого закону юридичної особи. Потрібно звернути увагу на основні критерії, за якими здійснюється встановлення особистого закону юридичної особи. Особливу увагу звернути на особливості визначення цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи.

2. Правове становище держави як суб'єкта міжнародного приватного права.

Звернути увагу основні підходи до визначення статусу держави як суб'єкта міжнародного приватного права. Окреслити особливості держави як спадкоємця відумерлого майна. Визначити імунітети держави.

Додаткові питання:

1. Фізичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права.
2. Правове становище іноземців на території України.
3. Правила встановлення право - та дієздатності іноземців.
4. Особливості цивільно-правового стану іноземних громадян, апатридів, осіб із подвійним громадянством, біженців, виселенців та осіб, яким надано політичний притулок.
5. Поняття та колізійні питання громадянства.
6. Правове становище громадян України за кордоном.
7. Юридичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права.

8. Правове становище іноземних юридичних осіб, поняття особистого закону (статуту) та визначення національності юридичної особи.
9. Основні положення про теорії встановлення національності юридичних осіб.
10. Представництва іноземних суб'єктів господарювання.
11. Транснаціональні компанії як суб'єкти міжнародних приватноправових відносин, проблема міжнародних юридичних осіб.
12. Правила визначення цивільної правоздатності іноземних юридичних осіб.
13. Діяльність суб'єктів господарювання України за кордоном.
14. Особливості створення і діяльності офшорних компаній.
15. Держава як суб'єкт міжнародних приватноправових відносин.
16. Держава як суб'єкт майнових відносин.
17. Імунітети держави.

Теми рефератів:

1. Особливості правового статусу фізичних осіб у міжнародному приватному праві.
2. Особливості правового статусу юридичних осіб у міжнародному приватному праві.
3. Особливості правового статусу держави як суб'єкта міжнародного приватного права.

Література:

25. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.
26. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.
27. Фединяк Г.С. Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право. Підручник.-К.: Алерта, 2017.-504с.
28. Фединяк Г.С. Міжнародне приватне право: [підруч.]. – [5-е вид. перероб. і допов.]. – К.:Атіка, 2012. – 532 с.
29. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред.. А.С. Довгєрта та В.І. Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.
30. Осика С.Г., Коновалов В.В. Вирішення спорів у Світовій організації торгівлі / С.Г. Осика, В.В. Коновалов; Київ, нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2011. — 280 с. — (Серія «Система Світової організації торгівлі як основа регулювання глобальних торговельних процесів»)
31. Міжнародний цивільний процес України: навчальний посібник ; практикум / за заг. ред. д.ю.н., проф. С. Я. Фурси.- Київ: Фурса С. Я., 2010.- 328 с.
32. Цивільне право. Особлива частина: навчальний посібник/О.Є. Аврамова, Е.В. Вакулович, А.С. Горбенко, В.Ю. Євко, В.Г. Жорнокуй, Ю.М.

Жорнокуй, С.А.Загородній, О.Л. Зайцев, Т.С. Кириченко, Л.В. Красицька, В.А. Кройтор, О.Є. Кухарев, О.В. Мороз, О.В. Піхурець, А.С. Сліпченко, С.О. Сліпченко, І.І. Сядриста, М.А. Тіхонова, Ю.І. Чалий, О.Р. Шишка, С.В. Ясечко; за заг. Ред. Ю.М. Жорнокуя, О.Є. Кухарева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ – Харків: ХНУВС, 2023. С.420с.

4. Рекомендована література (основна, допоміжна), Основна

33. Міжнародне приватне право. навч. посіб. / За ред. С.Г. Кузьменка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 316 с.

34. Міжнародне приватне право : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / В. А. Бігун, Є. М. Білоусов, І. М. Жуков ; за ред. проф. В. П. Жушмана та доц. І. А. Шуміло. — Х. : Право, 2015. — 320 с.

35. Фединяк Г.С. Фединяк Л.С. Міжнародне приватне право. Підручник.-К.: Алерта, 2017.-504с.

36. Фединяк Г.С. Міжнародне приватне право: [підруч.]. – [5-е вид. перероб. і допов.]. – К.:Атіка, 2012. – 532 с.

37. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / за ред.. А.С. Довгерта та В.І. Кисіля. – К.: Алерта, 2012. – 376 с.

38. Осика С.Г., Коновалов В.В. Вирішення спорів у Світовій організації торгівлі / С.Г. Осика, В.В. Коновалов; Київ, нац. торг.-екон. ун-т. — К., 2011. — 280 с. — (Серія «Система Світової організації торгівлі як основа регулювання глобальних торговельних процесів»)

39. Міжнародний цивільний процес України: навчальний посібник ; практикум / за заг. ред. д.ю.н., проф. С. Я. Фурси.- Київ: Фурса С. Я., 2010.- 328 с.

40. Цивільне право. Особлива частина: навчальний посібник/О.Є. Аврамова, Е.В. Вакулович, А.С. Горбенко, В.Ю. Євко, В.Г. Жорнокуй, Ю.М. Жорнокуй, С.А.Загородній, О.Л. Зайцев, Т.С. Кириченко, Л.В. Красицька, В.А. Кройтор, О.Є. Кухарев, О.В. Мороз, О.В. Піхурець, А.С. Сліпченко, С.О. Сліпченко, І.І. Сядриста, М.А. Тіхонова, Ю.І. Чалий, О.Р. Шишка, С.В. Ясечко; за заг. Ред. Ю.М. Жорнокуя, О.Є. Кухарева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ – Харків: ХНУВС, 2023. С.420с.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. - Ст. 141

2. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 // Відомості Верховної Ради. – 2005. - №32. – Ст.422.

3. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон від 16.04.1991 // Відомості Верховної Ради. – 1991. - №29. – Ст.377.

4. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 // Відомості Верховної Ради. – 2012. - №19-20. – Ст.179.

5. Про біженців та осіб, які потребують додаткового захисту: Закон України від 08.07.2011 // Відомості Верховної Ради. – 2012. - №16. – Ст.146.
6. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24.02.1994 // Відомості Верховної Ради. – 1994. - №25. – Ст.198.
7. Конвенція про статус біженців: ООН, Міжнародний документ від 28.07.1951. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011
8. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів: Міжнародний документ від 11.04.1980. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_003
9. Принципи міжнародних комерційних договорів (Принципи УНІДРУА): Міжнародний документ від 01.01.1994. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_920
10. Конвенція про транснаціональні корпорації: СНД, Міжнародний документ від 06.03.1998. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_193
11. Паризька конвенція про охорону промислової власності: Міжнародний документ від 20.03.1883. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_123
12. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності: Міжнародний документ від 14.07.1967. // Електронний ресурс: [режим доступу] – http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_169
13. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення: Міжнародний документ від 19.05.1956. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_234
14. Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення пасажирів і вантажу (КАПП): ООН, Міжнародний документ від 01.03.1973. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_845
15. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП): ООН, Конвенція від 14.11.1975. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_012
16. Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ): Конвенція від 09.05.1980. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_291
17. Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень: Міжнародний документ від 28.05.1999. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_594
18. Конвенція ООН про морські перевезення вантажів: Міжнародний документ від 31.03.1978.// Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_391

19. Міжнародна конвенція про морські застави та іпотеки: ООН, Міжнародний документ від 06.05.1993. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_471

20. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладання арешту на морські судна: ООН, Міжнародний документ від 10.05.1952. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g89

21. Конвенція про міжнародні переказні векселі та міжнародні прості векселі: ООН, Міжнародний документ від 09.12.1988. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_252

22. Конвенція МОП №158 про припинення трудових відносин з ініціативи роботодавця: Міжнародний документ від 22.06.1982. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_005

23. Конвенція МОП №159 про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів: Міжнародний документ від 20.06.1983. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_065

24. Конвенція МОП №111 про дискримінацію в галузі праці та занять: Міжнародний документ від 25.06.1958. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_161

25. Конвенція про згоду на взяття шлюбу, шлюбний вік та реєстрацію шлюбу: ООН, Міжнародний документ від 10.12.1962. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_242

26. Європейська конвенція про усиновлення дітей: Рада Європи, Міжнародний документ від 27.11.2008. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a17

27. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми: Рада Європи, Міжнародний документ від 25.05.1980. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_327

28. Конвенція про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання: ООН, Міжнародний документ від 02.10.1973. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/973_001

29. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання: ООН, Міжнародний документ від 23.11.2007. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_112

30. Конвенція про колізії законів що стосуються форми заповітів: ООН, Міжнародний документ від 05.10.1961. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_424

31. Конвенція, що передбачає єдиний закон про форму міжнародного заповіту: ООН, Міжнародний документ від 26.10.1973. // Електронний

ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_b13

32. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень: ООН, Міжнародний документ від 10.06.1958. //Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_070

33. Європейська конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж: ООН, Міжнародний документ від 21.04.1961. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_06

34. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: СНД, Міжнародний документ від 22.01.1993. // Електронний ресурс: [режим доступу] - http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_009

35. Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом: Вищий спеціалізований суд; Лист від 16.05. 2013.// Електронний ресурс: [режим доступу] - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v-754740-13>

Додаткова:

1. Ананьєва Є.А. Фінансування поліції у Великобританії. Сучасна європейська поліцейська та можливості її використання в діяльності Національної поліції України: зб. тез доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф.(Харків, 11 квіт. 2019 р.).—Харків: ХНУВС, 2019.—С. 46-48.

2. Василько І.В., Міжнародно-правове регулювання реалізації права на працю працівниками, які працюють у роботодавців – фізичних осіб / І.В. Василько // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2015. – Випуск 15. – Том 1. – 140-142.

3. Василько І.В. Роль міжнародно-правового регулювання у забезпеченні права на працю працівників, які працюють у роботодавців – фізичних осіб. Наукові дослідження сучасного законодавства України – прогрес юридичної науки ХХІ століття (м. Київ, 25-26 червня 2015 р.). Київ: «Науково-дослідний інститут публічного права». 2015. С. 45-48.

4. Денисов А.І. Спеціальні фінансово-правові режими для окремих категорій іноземних інноваційних інвесторів//Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»//№6(28), 2020. С.7-12

5. Довгерт А.С. Наука міжнародного приватного права в незалежній Україні (1991 – 2012 рр.) // Юридичний журнал «Право України», 2013. - №7. – С.12 – 25.

6. Задорожна С. Поняття, генетична основа та система принципів міжнародного приватного права // Юридичний журнал «Право України», 2013. - №7. – С.34 – 47.

7. Калакура В. Проблеми колізійного регулювання сім'ї та шлюбу в міжнародному приватному праві // Юридичний журнал «Право України», 2013. - №7. – С.145 – 153.

8. Кисіль В. Спадкові відносини в сучасному міжнародному приватному праві // Юридичний журнал «Право України», 2013. - №7. – С. 154 – 182.

9. Подорожній А.Ю. До проблеми використання досвіду США та Японії щодо правового регулювання притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності в українських реаліях. Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26

річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ): матеріали міжнар. наук.-практ. конф.(м. Харків, 20 листоп. 2020 р.).-Харків: ХНУВС, 2020.-С. 412-414.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Єдиний державний реєстр судових рішень. [Електронний ресурс] – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
2. Інкотермс Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової палати (редакція 2000 року) в ред. 2011 року: [Електронний ресурс] – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_007#Text
3. Офіційний веб-портал парламенту Верховна Рада України [Електронний ресурс] – URL: <https://www.rada.gov.ua/>
4. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України Урядовий портал [Електронний ресурс] – URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Портал Міністерства внутрішніх справ України: [Електронний ресурс] – URL: <https://mvs.gov.ua/>
6. Електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського [Електронний ресурс] – URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/554>
7. Електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА: [Електронний ресурс] – URL: <https://library.ukma.edu.ua/>